

Çindən Zəngilana, Naxçıvandan Avropaya

İlham Əliyevin global təşəbbüsləri ilə Azərbaycan Avrasiyada yeni nəqliyyat-tranzit habına çevrilməkdədir

Bu gün Avropa ölkələrinin əsas enerji təminatçısı və ən etibarlı tərəfdaşı kimi qəbul olunan Azərbaycan İlham Əliyevin global təşəbbüsləri ilə Avropa ilə Asiya arasında həm də nəqliyyat-ticarət körpüləri yaradır.

"Şərqi-Qərbi", "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizlərinin fəal aktorlarından biri kimi Azərbaycan yüklərinin Asiyadan Avropanın müxtəlif istiqamətlərinə təhlükəsiz və ən əlverişli imkanlar daxilində daşınması üçün rahat tranzit marşrutu yaradıb. Xəzər dənizi, Beynəlxalq Dəniz Ticarəti Limanı, Bakı-Tbilisi-Qars "dəmir ipək yolu", Ələt Azad İqtisadi Zonasının yaratdığı imkanlar bir daha təsdiq edir ki, Azərbaycan Qafqazda ən əlverişli nəqliyyat-tranzit hubudur.

İkinci Qarabağ müharibəsindəki Şanlı Zəfərin yaratdığı reallıq fonunda isə Azərbaycan Orta dəhlizinin (Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu) daha səmərəli və etibarlı marşrut olması üçün çox müvafiq təkliflər irəli sürür. Bunlardan biri də Zəngəzur dəhlizinin açılmasıdır.

Qədim Böyük İpək yolunun yenidən canlanmasını şərtləndirən dəhliz

Hazırda Orta dəhliz uzaq Çindən yüklərin Avropaya və Yaxın Şərqi daşınması üçün ən təhlükəsiz marşrutlardan hesab edilir. Bu marşrut Şimal dəhlizindən orta hesabla 2500 kilometr qısadır və dəmir yolu ilə səyahət müddətini yeddi-səkkiz günə azaltmaq potensialına malikdir. O həmçinin keçdiyi ölkələr arasında ticarətin inkişafına kömək etmək iqtidarındadır.

Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu kimi tanınan Orta dəhliz üzrə hərəkət edən blok qatarı yükləri orta hesabla 20-25 günə Çindən Avropaya çatdırır ki, bu da nəqliyyat dəhlizinin əsas üstünlüklərindən biri sayılır.

Orta dəhliz vasitəsilə yüklər Çin, Qazaxıstan, Türkmənistan, Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və daha sonra Avropaya daşınacaq. Bu dəhlizin əhəmiyyətini artıran digər məsələ isə Rusiya-Ukrayna müharibəsidir.

Çindən Zəngilana, Naxçıvandan Avropaya

İlham Əliyevin qlobal təşəbbüsləri ilə Azərbaycan
Avrasiyada yeni nəqliyyat-tranzit habına çevrilməkdədir

Əvvəli 1-ci səh.

Çünki Rusiya vasitəsilə Asiyadan Avropa Birliyi (Aİ) bazarlarına məhsulların tədarükündə problemlərin yaranması Orta dəhlizə olan marağı daha da artırıb. Bu baxımdan dəhlizin fəaliyyətinin gücləndirilməsi Qərb və Şərq arasında təbii körpü rolunu oynayan Azərbaycan üçün də böyük əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycan Orta dəhlizin reallaşması üçün çox mühüm addımlar atmaqdadır. Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində reallaşdırılan layihələr də bunun bariz təəcəssümüdür.

Qlobal layihələrin müəllifi, təşəbbüskarı kimi tanınan İlham Əliyev bu bərədə həm xarici ölkələrə səfərlərində, həm ölkə daxilində keçirdiyi görüşlərdə, beynəlxalq forum və konfranslardakı çıxışlarında çox əhatəli şəkildə məlumat verir. Azərbaycan Prezidenti həm görülən işlərdən danışır, həm dəhlizin yaradacağı imkanları izah edir, həm də dəhliz üzərindəki ölkələri bu prosesə dəstək verməyə çağırır. İlham Əliyev əminliklə vurğulayır ki, Azərbaycan Zəngəzur dəhlizini reallaşdırdıqda ilk növbədə türk dünyası ölkələri üçün çox əlverişli imkanlar yaranaçaq. Eyni zamanda Asiyadan Avropaya ən qısa marşrutun yaranması qədim böyük İpək yolunun yenidən canlanmasını və ən əlverişli nəqliyyat-ticarət xəttinə çevrilməsini şərtləndirəcək.

"Zəngəzur dəhlizinin açılması qaçılmazdır"

Sonuncu dəfə isə iyunun 13-də Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana səfəri zamanı liderlərin mətbuata birgə bəyanatlarında iki qardaş Prezident Zəngəzur dəhlizinin perspektivlərinin izahını verdi.

İlham Əliyev dedi ki, indiki geosiyasi şəraitdə Orta dəhlizin önəmi daha da artır. Azərbaycan ərazisindən, yəni Xəzər dənizi ilə daşınan yüklərin həcmi ildən-ildə artmaqdadır və daha da artacaq. Ona görə Azərbaycan nəqliyyat və logistika imkanlarını genişləndirir. Bakı Dəniz Limanının imkanları 25 milyon tona yüksəldilir, dəmir yolu, gəmiqayırma zavodu və digər nəqliyyat infrastrukturunu ən müasir səviyyəyə gətirilir. Bütün bunların fonunda Zəngəzur dəhlizinin açılması da əsas şərtlərdən biridir. Ona görə də Azərbaycan bu dəhlizin açılmasında israrlıdır: "Zəngəzur dəhlizinin açılması qaçılmazdır, nə qədər tez olsa, o qədər yaxşıdır. Hər halda biz bu istiqamətdə söylərimizi artırıraq. Bu dəhlizin açılması bütün ölkələr üçün yeni imkanlar açacaq və bölgədə işbirliyi məsələlərinə də müsbət təsir göstərəcək".

Rəcəb Tayyib Ərdoğan isə bildirdi ki, son zamanlarda iki qardaş ölkə bu dəhli-

zin açılması istiqamətində çox çalışır. Bu dəhlizin açılması iki mühüm imkanı qazandıracaq. İstər avtomobil yolu, istərsə dəmir yolu ilə bağlı atılacaq addımlar sayəsində buradan İğdır, Naxçıvana yolun açılması ilə Türkiyənin Naxçıvanla əlaqəsi daha güclü olacaq. Bu əlaqələrin yaradılması Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı münasibətlərin daha da güclənməsinə imkan verəcək.

İyunun 17-də isə İlham Əliyevlə ölkəmizdə səfərdə olan Rusiya Federasiyasının Tataristan Respublikasının Rəisi Rüstəm Minnixonov Cəbrayıl rayonunda "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkında olarkən də Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı fikirlər səsləndirilib.

Qeyd edilib ki, Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun Arazboyu ərazisinin əsasən düzənlik relyefə və bölgənin cənub istiqamətində giriş qapısı mövqeyinə malik olması "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkının fəaliyyəti üçün əlverişli şəraiti təmin edir. İqtisadi zona yeni salınan magistral avtomobil və dəmir yollarının üzərində yerləşir ki, bu da ərazidən həmin magistral yollara birbaşa giriş-çıxışı təmin edəcək. Bu avtomobil və dəmir yolları Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Azərbaycandan Türkiyəyə və Türkiyədən Azərbaycana, eləcə də ölkəmizin ərazisindən Rusiyaya yüklərin daşınması üçün yeni əlverişli imkanlar yaradacaq.

Göründüyü kimi, dəhlizin açılması iki qardaş ölkənin liderlərinin müzakirə etdikləri prioritet məsələlərdəndir. Əlbəttə ki, hər kəsə, hətta məğlub Ermənistan da yaxşı bəllidir ki, Azərbaycan Prezidentinin sözü imzası qədər keçərlidir. Əgər İlham Əliyev hansısa məsələnin həll olunacağını söyləyirsə, tezliklə həmin proses reallığa çevrilir. Bunu ermənilər də etiraf edirlər ki, əgər İlham Əliyev deyirsə ki, Zəngəzur dəhlizi açılacaq, Azərbaycanın Naxçıvanla əlaqələri yenidən bərpa olunacaq, demək, yaxın zamanlarda Zəngilandan muxtar respublikaya avtomobil və qatar yolu çəkiləcək.

Zəngəzur dəhlizinin açılması Naxçıvanın inkişafına mühüm töhfə verəcək

Əgər Zəngəzur dəhlizi açılarsa, təbii ki, bu, Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafına mühüm töhfə verməklə yanaşı, muxtar respublikanın blokada şəraitindən qurtuluşunu da təmin edəcək.

İlham Əliyevin müəllifi olduğu "Naxçıvan Muxtar Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafına dair 2023-2027-ci illər üçün Dövlət Proqramı"nda da bu məsələyə xüsusi yer ayrılıb. Prezidentin imzaladığı fərmanda göstərilir ki, 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində torpaqları-

mızın işğaldan azad edilməsi və ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə yaranmış yeni reallıq Orta dəhlizin inkişaf perspektivlərini gündəmə gətirməklə, Zəngəzur dəhlizinin açılmasını zəruri edib və Naxçıvanın tranzit potensialını genişləndirib. Azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı tikinti-quruculuq işləri və təbii olunan güzəştlər, həmçinin Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə bu ərazilərin Naxçıvanla nəqliyyat əlaqələrinin qurulması perspektivi analoji güzəştlərin muxtar respublikada da təbiiqinə imkanlar yaradır.

Dövlət proqramına əsasən, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə əlaqədar Naxçıvanda dəmiryol infrastrukturunu da yenilənəcək. Bununla da Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Naxçıvan Avropa və Asiyanı əlaqələndirən əsas nəqliyyat-tranzit mərkəzinə çevriləcək. Bu isə Naxçıvanın qərbdən Türkiyədən keçməklə Avropa ilə, şərqdən isə İran-Türkmənistan yolu ilə Asiya ölkələri ilə əlaqələndirilməsini təmin edəcək.

Son olaraq isə onu deyək ki, iyunun 19-da Türkiyənin nəqliyyat və infrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu Zəngəzur dəhlizinin imkanlarını dəyərləndirərkən qeyd edib ki, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə Orta dəhlizin dəmir və avtomobil yolları ilə yükdaşıma qabiliyyəti artacaq. Onun sözlərinə görə, bu da şərq-qərb ticarətinin artmasına müsbət töhfə verəcək.

Nazir qeyd edib ki, Orta dəhlizin səmərəliliyinin artması ilə Xəzər dənizində Azərbaycanla həyata keçiriləcək layihələr, o cümlədən Naxçıvan və Rusiya ilə nəqliyyat, enerji əməkdaşlığı sahəsində Türkiyənin regiondakı strateji mövqeyinin əhəmiyyəti artacaq. Uraloğlu Zəngəzur dəhlizinin Ermənistan sərhədinə qədər olan hissəsinin tikintisinin davam etdiyini, Horadizdən Naxçıvanın Ordubad rayonuna 166 kilometrlik yeni dəmir yolunun çəkiləcəyini bildirib. Dəhlizin Ermənistanla məxsus 43 kilometrlik hissəsinin tikintisi ilə bağlı Azərbaycanla Rusiya arasında danışıqlar aparılacaq. Ordubaddan Naxçıvanın şimalında yerləşən Vəlidəğ stansiyasına qədər olan 158 kilometrlik xətt əsaslı şəkildə təmir olunacaq. Bundan əlavə, xətt Vəlidəğdən Ermənistan sərhədinə qədər 14 kilometr uzadılacaq. Bununla da Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yoluna alternativ olaraq Qars-Dilucu vasitəsilə Naxçıvan ərazisindən dəhlizə çıxış əldə etmək mümkün olacaq.

Bir sözlə, Zəngəzur dəhlizinin açılması həm Azərbaycanın Qafqazda mühüm nəqliyyat-tranzit habına çevrilməsini, Naxçıvanın yüksəlişini təmin edəcək, həm də Orta dəhlizin fəaliyyətinə mühüm töhfə vermiş olacaq.

*Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"*